
Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2019:4

Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar Organisationsutskottet kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning, beslutspunkt 3, att kyrkostyrelsen i sitt framtida strategiska arbete ska beakta vad kyrkomötet anfört beträffande undervisning. Utskottet har valt att behandla beslutspunkt tre huvudsakligen med utgångspunkt i de för utskottet föreslagna frågeställningarna. Utskottet vill i korthet föra vidare följande utgångspunkter för kyrkostyrelsens fortsatta arbete.

För att nå framgång i arbetet med att organisera programmet för lärande och undervisning som en rörelse menar utskottet att det är av avgörande betydelse att rörelsen tar sin utgångspunkt i de lokala sammanhangen på församlingsnivå. Det övergripande syftet för arbetet med att organisera programmet som en rörelse är att alla – förtroendevalda, ideella och anställda – ska känna sig som bärare av programmet. När det gäller frågan om effektivare samverkan kring undervisningsuppdraget menar utskottet att utmaningen till stor del ligger i att hitta former för att på ett effektivare sätt sprida information om vad som redan idag sker på de olika nivåerna inom kyrkan. Det handlar alltså snarare om att finna och utveckla ändamålsenlig informations- och kunskaps-spridning än att tillsätta ökade resurser. Genom utvecklandet av nya, moderna plattformar och verktyg, med bättre möjligheter till samverkan, menar utskottet att informationsflödet kan öka på ett betydande sätt. Vad gäller frågan om att stärka det flerspråkiga arbetet, menar utskottet att det är av avgörande betydelse att integrera personer med ett annat språk som en resurs i församlingens upptagningsområde. Det är också viktigt att församlingar i sitt arbete med att rekrytera personal beaktar och värdesätter flerspråkighet utifrån de behov som finns inom församlingens upptagningsområde.

Utskottet menar att det finns goda samverkans effekter mellan arbetet med undervisning och lärande och kyrkans arbete på den offentliga arenan, så tillvida att de undervisande perspektiven kan finnas med som en motivering till kyrkans närvaro på den offentliga arenan, vilket innebär att närvaron blir teologiskt förankrad.

Till betänkandet finns ett särskilt yttrande.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att med anledning av beslutspunkt 3 i kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 uppdrar till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det Organisationsutskottet anfört beträffande undervisning.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det kyrkomötet anfört beträffande undervisning.

Bakgrund

Kyrkostyrelsen redogör i sin skrivelse för temat för 2019 årets kyrkomöte samt beskriver varför kyrkan är kallad att undervisa, vad uppdraget innebär, vems uppdraget är och vem det angår samt hur undervisningsuppdraget kan utföras i vår tid. Vidare finns en vision kring vad som ska ha uppnåtts 2030.

Kyrkostyrelsen är angelägen att få ta del av kyrkomötets erfarenhet kring undervisning och lärande och skrivelsen innehåller därför förslag till frågor som kan utgöra en utgångspunkt för samtal i utskotten.

Som utgångspunkt för Organisationsutskottets samtal föreslås i skrivelsen följande frågeställningar:

- ◆ Hur kan *Programmet för lärande och undervisning* organiseras som en rörelse så att samspelet mellan församling, stift och nationell nivå sker på ett optimalt sätt?
- ◆ Hur kan samverkan mellan församling, stift och nationell nivå bli effektivare kring undervisningsuppdraget?
- ◆ Hur kan vi stärka det flerspråkiga arbetet (minoritetsspråken, svenskt teckenspråk, och andra språk) i församlingarna så att fler människors rättigheter till lärande och undervisning blir tillgodosedda, oavsett församlingstillhörighet?
- ◆ Vilka positiva samverkans effekter kan utskottet identifiera för kyrkans arbete på den offentliga arenan?

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att med anledning av beslutspunkt 3 i kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det Organisationsutskottet anfört beträffande undervisning.

Organisationsutskottet har valt att behandla beslutspunkt tre i kyrkostyrelsens skrivelse huvudsakligen med utgångspunkt i de för utskottet föreslagna frågeställningarna och vill därvid framföra följande.

Hur kan programmet för lärande och undervisning organiseras som en rörelse så att samspelet mellan församling, stift och nationell nivå sker på ett optimalt sätt?

Utskottet menar att det, för att nå framgång i Svenska kyrkans arbete med lärande och undervisning, är av avgörande betydelse att rörelsen tar sin utgångspunkt i de lokala sammanhangen på församlingsnivå. Det är i dessa sammanhang som förutsättningar finns för att väcka ett intresse för lärande hos enskilda.

Utskottet menar vidare att stiftsnivån lämpligen kan fungera som ett ”torg” där församlingar kan dela erfarenheter och utveckla idéer tillsammans. Nationell nivå roll kan i detta sammanhang vara att bidra genom att stötta och samordna stiftens i arbetet med dessa mötesplatser. Det kan t.ex. handla om att förse stiftens med relevant material och ändamålsenliga metoder. Nationell nivå har specialkunskaper som stiftens

behöver få del av. Ett exempel på en situation där nationell nivå kan behöva bidra med resurser är om man inom stiftet vill göra en större satsning som t.ex. en film. Utskottet vill dock framhålla att nationell nivåns stöd ska vara en konsekvens av de behov som ytterst uppstått i församlingarna.

Enligt utskottets mening är det övergripande syftet för arbetet med att finna en optimal rörelse för programmet att alla – förtroendevalda, ideella och anställda – ska känna sig som bärare av programmet.

Utskottet har i detta sammanhang också diskuterat vikten av att inte begränsa begreppet undervisning, utan även uppmärksamma och sträva efter att undervisande inslag förekommer i det dagliga församlingsarbetet, i exempelvis det diakonala mötet, liksom när Svenska kyrkan verkar som aktör i civilsamhället. I alla de sammanhang där frågan om varför kyrkan engagerar sig uppstår, ges enligt utskottets mening goda tillfällen till undervisning.

Hur kan samverkan mellan församling, stift och nationell nivå bli effektivare kring undervisningsuppdraget?

Utskottet menar att utmaningen till stor del ligger i att hitta former för att på ett effektivare sätt sprida information om vad som redan idag sker på de olika nivåerna inom kyrkan. Det handlar alltså snarare om att finna och utveckla ändamålsenlig informations- och kunskapsspridning än att tillsätta ökade resurser. Utskottet menar att en avgörande framgångsfaktor i detta arbete är att på ett radikalt sätt utveckla och förbättra de digitala plattformarna, både för kunskapsspridning (intranät och webb) och integrerande (sociala medier). I detta sammanhang ser utskottet att nationell nivå har en avgörande roll. Ett exempel på en konkret målbild i den digitala utvecklingen kan vara att utveckla en kunskaps- och inspirationsbank där församlingar via sökord kan finna exempel på inspirerande verksamhetsupplägg inom hela Svenska kyrkan. Det är enligt utskottets uppfattning till stor del informationsspridning mellan församlingar och mellan stift som framstår som problematisk idag. Utskottet vill dock betona att det är viktigt att finna former för ett informationsflöde som fungerar både vertikalt, genom de tre nivåerna, och horisontellt, mellan aktörerna inom nivåerna, så att information kan flöda åt alla håll. Ett sådant informationsflöde bidrar t.ex. även till att återkoppling kan ske från församlingsnivån, via stiftet till nationell nivå, vilket enligt utskottets mening är av stort värde.

Genom utvecklandet av nya, moderna plattformar och verktyg, med bättre möjligheter till samverkan, menar utskottet att informationsflödet kan öka på ett betydande sätt. Det är utskottets uppfattning att ett sådant ökat informationsflöde i förlängningen torde leda till resursbesparingar och därmed vara lönsamt för Svenska kyrkan.

Utskottet vill vidare särskilt framhålla att det är av stor vikt att anpassning av undervisningsuppdraget sker efter en yngre målgrupp, vilket gör den digitala utvecklingssatsningen än mer angelägen. Svenska kyrkan behöver finnas och möta människor där människor finns och söker sin kunskap idag.

Hur kan vi stärka det flerspråkiga arbetet (minoritetsspråken, svenskt teckenspråk och andra språk) i församlingarna så att fler människors rättigheter till lärande och undervisning blir tillgodosedda?

Utskottet vill inledningsvis framhålla att det är positivt att frågan om flerspråkighet inom Svenska kyrkan uppmärksammas. Frågan om hur Svenska kyrkan rent praktiskt kan göras mer tillgänglig för såväl personer som talar ett annat språk, som personer som använder teckenspråk, är dock ytterst en fråga för varje enskild församling att ta

ställning till utifrån de behov som finns. Behoven kan antas variera mellan olika församlingar utifrån bland annat geografisk placering och vilka människor som bor inom församlingens upptagningsområde.

När det gäller minoritetsspråken finns det i norra Sverige redan idag en tradition av att hantera olika språk, medan det längre söderut möjligen kan krävas mer arbete för att öka förståelsen för att det finns flera språk som Svenska kyrkan behöver lyfta in och beakta i de olika verksamheterna. Det är i sammanhanget viktigt att inte glömma minoritetsspråken jiddisch och romani, för vilka Svenska kyrkan idag saknar översatta gudstjänstböcker. Det är enligt utskottet viktigt att de som kommer till kyrkan med ett annat språk ses som en resurs och att alla kan delta i församlingslivet på likvärdiga villkor. För att utreda vilka språkbehov som kan finnas inom en församling, skulle faktaunderlag exempelvis kunna inhämtas från kommunen.

Ett förslag för att få in flerspråkighet i en församlingsverksamhet är enligt utskottet att använda de översättningar av Svenska kyrkans gudstjänstböcker som nu är under behandling av kyrkomötet, liksom evangelietexter på olika språk. Det går även att använda digital teknik för att göra det möjligt för fler personer att ta del av exempelvis en gudstjänst på sitt eget språk. För att underlätta och stärka det flerspråkiga arbetet kan församlingsinstruktionen användas som verktyg för att medvetandegöra församlingens behov av verksamheter på andra språk. Det vore enligt utskottet även önskvärt att församlingar kunde dela kunskaper och erfarenheter kring hur man arbetar med språkfrågor, genom att exempelvis kunna ta del av varandras församlingsinstruktioner.

Det är vidare, enligt utskottet, av vikt att tydliggöra att även teckenspråk är ett språk, och att personer med hörselnedsättning behöver ges möjligheter att kunna delta i församlingsaktiviteter på lika villkor som hörande. Det bör även understrykas att teckenspråk inte enbart används av personer med en hörselnedsättning, utan även är till stor hjälp för vissa personer med funktionsvariationer som är i behov av ett andra språk. Ett förslag på hur en församling skulle kunna synliggöra teckenspråket inom Svenska kyrkan vore genom anordnande av gudstjänster på teckenspråk som sedan tolkas till talspråk. I samverkan mellan olika församlingar kan även olika aktiviteter, såsom exempelvis konfirmandläger, anordnas för personer med hörselnedsättning eller som av annan anledning är i behov av tecken som stöd.

För att Svenska kyrkan ska kunna stärka sitt flerspråkiga arbete krävs enligt utskottets mening resurser, framför allt i form av personal som kan teckenspråk, något minoritetsspråk eller annat språk. Utskottet anser därför att det är av vikt att framförallt församlingar, i sitt arbete med att rekrytera personal beaktar och värdesätter flerspråkighet utifrån de behov som finns inom församlingens upptagningsområde. Som framhållits ovan är det utskottets mening att arbetet med flerspråkighet är något som måste växa underifrån utifrån olika församlingars behov.

Vilka positiva samverkans effekter kan utskottet identifiera för kyrkans arbete på den offentliga arenan?

Utskottet konstaterar att Svenska kyrkan idag behöver motivera sin närvaro på många av samhällets arenor på ett sätt som inte var aktuellt under den tid kyrkan hade en självskriven plats som offentlig aktör. Utskottet ser här ett samband med undervisningsfrågorna på så sätt att när de undervisande perspektiven får finnas med som en motivering till kyrkans närvaro på den offentliga arenan, blir närvaron förankrad teologiskt. Utskottet menar att det är när kyrkan på exempelvis detta sätt integrerar den grundläggande uppgiftens olika dimensioner som förutsättningar finns att nå som längst, vilket även har utvecklats i utskottets resonemang i slutet av den första frågeställningen ovan.

Övriga reflektioner

Utöver vad som framförts ovan vill utskottet framhålla att det i arbetet med lärande och undervisning genomgående är viktigt att lära av varandra, att våga vara frimodiga och ställa frågor. Utskottet vill betona den dynamik som finns mellan öppet frågande och Svenska kyrkans bekännelse och att denna dynamik är något vi rör oss i under livets gång.

Avslutningsvis vill utskottet framhålla att visionerna i skrivelsens avsnitt ”Här är vi 2030” framstår som bra redskap för det fortsatta arbetet.

Uppsala den 4 oktober 2019

På Organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Maria Adeteg, sekreterare

Kajsa Walleng, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Roberth Krantz, Mattias Benke, Tommy Eriksson, Maria Lagerman, Lars-Ola Dahlqvist, Sven Gunnar Persson, Anette Nordgren, Christina Hjelm, Håkan Widepalm, Eric Westroth, Olle Reichenberg, Olov Lindquist, Lars B Andersson och Irene Oskarsson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Lars G Linder, Marie Johansson, Lars-Erik Lordh, Johnny Lundell, Victor Ramström, Benny Ahremark Persson, Märta Brita Forsberg Svensson, Arnold Boström, Linda Lindberg, Margareta Karlsson, Stefan Aro och Marja Sandin-Wester.

Biskoparna Karin Johannesson och Åsa Nyström har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskilt yttrande

I kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 Tematiskt kyrkomöte 2019 med förslag om uttalande av kyrkomötet inleds bakgrundsbeskrivningen med varje tids utmaningar. Bland utmaningarna återfinns klimatfrågan. Jag delar synen om omsorg om skapelsen, förvaltningskapstanken och devisen att lämna över jorden i ett gott skick till efterkommande generationer. Det är otvetydigt att det sker klimatförändringar. Däremot vill jag understryka betydelsen av att nyansera forskningsläget i frågan om hur snabbt det sker och graden av mänsklig påverkan, vilket jag menar saknas i skrivelsen. Ett stort antal yrkesverksamma forskare gav så sent som den 23 september i år en annan bild av klimatförändringarna i en skrivelse till FN för att nyansera bilden av klimatförändringarna. Skilda rapporter och uppfattningar har kommit till uttryck vid flera tillfällen i olika länder. Således är forskningen inte enig i klimatfrågan, vilket det kan tolkas som i skrivelsen. Det är därtill av största vikt att vi inte fastnar i en stressad och dystopisk framtidsbeskrivning, utan framhäver konstruktiva lösningar, forskning och utveckling och i egenskap av kyrka förmedlar hopp.

Sverigedemokraterna vill därtill understryka vikten av att inte enbart framhäva klimatfrågan, utan också bredda diskussionen om miljöhot, oaktat de kommer till uttryck i vår närmiljö, eller i Amazonas regnskogar. Svenska kyrkan ska föregå med gott exempel i vår förvaltning och brukande av skog och mark. Som en av vårt lands stora jord- och skogsägare har vår kyrka ett stort ansvar för ett hållbart brukande och vård av skapelsen och bör vara ett föredöme i natur- och kulturvårdshänsyn.

Eric Westroth